

SAİT FAİK

ABASIYANIK

Kayıp Aranıyor

Roman

SAİT FAİK
ABASIYANIK
KAYIP
ARANIYOR

Can Modern

Kayıp Aranıyor, Sait Faik Abasıyanık

© 2024, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Varlık Yayınları, 1953

Can Yayınları'nda 1. basım: Şubat 2025, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 5000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Abdullah Ezik

Düzeltili: Mert Tokur

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni ve kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Yıldız Mücellit Matbaacılık ve Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş.

Maltepe Mah., Gümüşsuyu Cad., Dalgıç Çarşısı, No: 3/4

Zeytinburnu/İstanbul

Sertifika No: 46025

ISBN 978-975-07-6513-1

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

SAİT FAİK
ABASIYANIK

KAYIP
ARANIYOR

ROMAN

♥can

Sait Faik Abasıyanık'ın Can Yayınları'ndaki diğler kitapları:

Alemdağ'da Var Bir Yılan, 2025

Seçme Hikâyeler, 2025

Semaver, 2025

Son Kuşlar, 2025

SAİT FAİK ABASIYANIK, 1906'da, Adapazarı'nda doğdu. Çocukluk ve ilköğrenlik yılları babasının işi ve savaş yılları dolayısıyla farklı şehirlerde geçti. 1928'de Bursa Erkek Lisesi'nden mezun olduktan sonra İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne kaydoldu ancak eğitimi tamamlamadı. Babası Mehmet Faik Bey tarafından ekonomi eğitimi alması için Lozan'a gönderildi. Üniversite hayatına Grenoble'da devam etmek istedi ancak çok geçmeden bu kararından vazgeçti. 1934'te babası tarafından yeniden Türkiye'ye çağrıldı. İlk kitabı *Semaver*, 1938'de yayımlandı. Öykü, roman, deneme gibi farklı türlerde eserler kaleme aldı. Edebiyatımızın özellikle öykü türündeki en önemli yazarlarından biri olan Sait Faik Abasıyanık 1954'te İstanbul'da öldü.

Kendi Burcunda Bir Yazar: Sait Faik Abasıyanık

Modern Türk edebiyatının öncü yazarlarından biri olan Sait Faik Abasıyanık, 18 Kasım 1906'da Adapazarı'nda dünyaya gelir. Babası Adapazarı belediye başkanlığı da yapmış olan, bölgenin tanınmış ticaret erbabından Mehmet Faik Bey, annesi ise yine aynı şehrin ileri gelenlerinden Hacı Rıza Efendi'nin kızı Makbule Hanım'dır. Gerek Birinci Dünya Savaşı'nın zorlu koşulları gerekse babasının ticaretle uğraşması nedeniyle sık sık farklı bölgelere göç eden aile, nihayetinde 1924 yılında İstanbul'a yerleşmiş, Sait Faik de yaşamını İstanbul'da sürdürmeye başlamıştır.

1924 yılında ailesinin İstanbul'a yerleşmesiyle İstanbul Erkek Lisesi'ne kaydolan Sait Faik, çok geçmeden yönetimle yaşadığı sorunlar nedeniyle okuldan uzaklaştırılır ve eğitimine Bursa Erkek Lisesi'nde devam eder. İlk öyküsü "İpekli Mendil"i de bu yıllarda bir edebiyat dersinde ödev olarak kaleme alır. Öykü, yıllar sonra *Varlık* dergisinin 15 Nisan 1934 tarihli 19. sayısında yayımlanır.

1928 yılında lise eğitimini tamamlayan Sait Faik, önce İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne kaydolur ancak buradaki eğitimini yarım bırakarak okuldan ayrılır. Yayımlanan ilk yazısı "Uçurtmalar" bu süreçte, 9 Aralık 1929'da *Milliyet* gazetesinde okurla buluşur.

Sait Faik'in üniversite eğitimi almasını isteyen Mehmet Faik Bey, kardeşi Ahmet Faik Bey'le oğlunu Lozan'a gönderir (1930). Burada ekonomi eğitimi alması beklenen Sait Faik, bir süre sonra İsviçre'den sıkılır ve Fransa'ya geçer. Uzun bir süre

Paris, Marsilya ve Grenoble gibi Fransız şehirlerinde bulunan ve son olarak Grenoble'a yerleşen Sait Faik, Fransız edebiyatıyla yakından ilgilenmeye başlar, vaktinin büyük bir bölümünü kitap okuyarak geçirir. Bu yıllar, ona ilerleyen yıllarda yapacağı çevirilere dair de yol gösterici olur. Oğlunun üniversite eğitimini yarım bırakmasından rahatsız olan Mehmet Faik Bey, 1934 yılında kendisini yeniden İstanbul'a çağırır.

Babası tarafından sürekli ticaretle uğraşması için teşvik edilen Sait Faik, 1936 yılında Odunkapı'da bir zahire dükkânı açar ancak işlerin iyi gitmemesinden ötürü bu yer kısa bir süre sonra kapanır. Nihayetinde yine babası tarafından serbest bırakılan Sait Faik, yavaş yavaş bir süredir üzerinde çalıştığı öykü kitabına odaklanır. Uzun bir uğraşın ardından Sait Faik'in ilk kitabı *Semaver*, aynı yıl Remzi Kitabevi tarafından yayımlanır. 1938 yılında babasının vefatının ardından ise artık yeni bir dönem başlar. Tamamen serbest, hiçbir yükümlülüğü olmayan, dilediği gibi hareket alanına sahip bir Sait Faik söz konusudur.

Mehmet Faik Bey'in vefatının ardından aile işlerini devam ettiremeyeceği anlaşılan Sait Faik, geçimini kendisine miras kalan mülklerden gelen parayla karşılar. Annesi Makbule Hanım, bu zorlu yıllarda kendisinin en büyük destekçisi olur. Artık aile, kışları Kırığı Sokak'taki evlerinde, yazları ise Burgazada'daki köşkte geçirmeye başlar. Böylelikle Sait Faik için artık sadece okuma ve yazma edimleri ön plandadır.

Milliyet, *Kurun*, *Varlık*, *Yürüyüş* gibi çeşitli gazete ve dergilerde peşi sıra öyküleri yer alan Sait Faik, giderek kendisinden daha sık söz ettirmeye başlar. Yazdıkları kadar hakkında yazılanlar da ona olan ilgiyi artırır. 1936'da *Semaver*, 1939'da *Sarnıç*, 1940'ta *Şahmerdan*, 1944'te *Medarı Maişet Motoru* yayımlanır. Bu kitapları ilerleyen yıllarda *Lüzumsuz Adam* (1948), *Mahalle Kahvesi* (1950), *Havada Bulut* (1951), *Kumpanya* (1951), *Havuz Başı* (1952), *Son Kuşlar* (1952), *Kayıp Aranyor* (1953), *Şimdi Sevişme Vakti* (1953), *Alemdağ'da Var Bir Yılan* (1954), *Az Şekerli* (1954) gibi kitaplar takip eder.

1942 yılında kısa bir dönem *Haber* gazetesinde muhabir olarak çalışan Sait Faik, sık sık adliyeleri ziyaret eder ve mahkeme salonlarında tanıklık ettiği olayları haberleştirir. Bu yazılar Sait Faik'in vefatının ardından 1956 yılında *Mahkeme Kapısı* adıyla kitaplaştırılır. Benzer şekilde *Tüneldeki Çocuk* (1955),

Müthiş Bir Tren (1981), *Karganı Bağışla* (2003) gibi kitaplarda Sait Faik'in gazete ve dergilerde kalmış metinleri, çeşitli çeviri ve yazıları derlenerek bir araya getirilir.

1940'lı yıllarda peş peşe öykü kitaplarını yayımlayan ve vaktinin büyük bir bölümünü yakın dost çevresiyle geçiren Sait Faik Abasıyanık, 1945'ten itibaren çeşitli sağlık sorunlarıyla yüzleşmeye başlar. Doktoru ve arkadaşı Fikret Ürgüp, Sait Faik'i bu süreçte ilk muayene eden isimlerden olur. 1948'de siroz teşhisi konur ve artık sıkı bir diyet yapması konusunda uyarılır. 1951 yılında ailesiyle birlikte Samet Ağaoğlu'nun desteği, özel doktoru Kazım İsmail Gürkan'ın tavsiyesiyle tedavi için Paris'e gider ancak birkaç gün sonra bu fikrinden vazgeçerek Türkiye'ye döner. Ailesinden ve dostlarından uzak bir yerde, bir hastane odasında tek başına ölme fikri onda büyük bir korkuya neden olur. Bundan sonraki süreçte bir yandan hastalığıyla mücadele ederken diğer yandan yazmayı sürdürür. 5 Mayıs 1954'te yemek borusunda meydana gelen kanama nedeniyle hastaneye kaldırılır. 11 Mayıs 1954'te vefat eden Sait Faik Abasıyanık, ertesi gün Zincirlikuyu Mezarlığı'na defnedilir.

Kendisine ait özel, derinlikli, ayrık bir kurmaca dünyası geliştirebilmiş özel yazarlardan olan Sait Faik Abasıyanık, birçok kuşağı derinden etkilemiş, özellikle de öykü türünde büyük bir devrim yapmıştır. Samipaşazade Sezai, Halid Ziya (Uşaklıgil), Ömer Seyfettin, Refik Halit (Karay), Yakup Kadri (Karaosmanoğlu) gibi isimlerin ardından Sait Faik, Türk öykücülüğünü bambaşka bir hatta sürüklemiş, kendisinden sonra gelenler için yeni imkân ve yolların da önünü açmıştır.

İlk kitabı *Semaver*'den itibaren öykülerinin merkezine "küçük insan"ı yerleştiren Sait Faik Abasıyanık, karakterlerine büyük bir sevgiyle yaklaşırken yalnızlık, bir başınalık, aylıklık, hayat karşısında mücadele gibi birçok farklı izleğin peşinden gider. 1930'larda başlayıp 1950'lerin ortasına dek devam eden bu serüvende yazar, küçük insanı anlatmaktan hiçbir zaman geri durmamakla beraber öykücülüğünü giderek farklı noktalara/hatlara doğru genişletir. Dolayısıyla *Semaver*'den *Az Şekerli*'ye giden yolun hem çok çetrefilli hem de çok katmanlı olduğu dile getirilebilir.

Semaver, *Sarınc* ve *Şahmerdan* gibi kitaplarında emekçilerin mücadelelerine odaklanan Sait Faik, çoğunluğu Bursa ve

Adapazarı'nda geçen bu öykülerinde bir yandan dönemin ruhunu takip eder, diğer yandan kendi öykücülüğünü belirleyecek esas meselelere odaklanır. Bu öykülerde toplum, hiçbir zaman geriye itilmez ve metinler, belirli noktalarda toplumsal yaşamın izini sürer. Bir yandan hayat galesi içinde mücadelesinden geri durmayan işçiler anlatılır, diğer yandan onların yaşadıkları üzerinden toplumun içinde bulunduğu durumun panoraması çizilir. Böylelikle insan, zaman ve mekân olgusu yavaş yavaş iç içe geçmeye başlar ve toplum, tüm bu koşul ve meseleleri kuşatan başat izleklerden biri olur.

Gözlem, tanıklık ettiği olayları yazma, bir parçası olduğu toplulukların izini sürme, Sait Faik öykücülüğünün en temel özelliklerinden biridir. Bütün bir yazın serüveni boyunca bu düsturundan vazgeçmeyen Sait Faik, öykülerini çoğunlukla bildiği coğrafyalarda kurgular (önce Bursa ve Adapazarı, ardından Fransa, nihayetinde İstanbul ve Burgazada). Öte taraftan yazar, kendi dönemini yazmaktan, çevresinde gözlemlediği meseleleri işlemekten de geri durmaz. Onun için birçok şey kendi dünyasından ve gördüklerinden ibarettir. İnsan, bildiğiyle hareket eder ve Sait Faik öykücülüğünün ana hattı bu düstur üzerine kuruludur.

İstanbul ve Burgazada, Sait Faik öykücülüğündeki en başat öge olarak kabul edilebilir. Özellikle de 1945 sonrası öykülerinde yüzünü tamamen adaya çeviren Sait Faik, güneşin altında suya açılan balıkçıların, kır kahvesinde pinekleyen işsizlerin, kumsalda uzanan genç kızların, sokakta koşuşturan çocukların, sokak sokak dolanan seyyar satıcıların, gününbirlik ada ziyaretçilerinin peşinden gider ve öykülerini onlar üzerinden şekillendirir. Adada geçen uzun aylar, verimini böyle verir.

Lüzumsuz Adam, Havada Bulut, Havuz Başı, Son Kuşlar gibi kitaplarında Sait Faik, yüzünü yine adaya, küçük insana, onun kendine özgü dertlerine çevirmekle beraber meselelerini giderek çeşitlendirir. Bir yandan toplumun içerisinde bulunduğu açmazlar ve bunun bireye yansımaları, diğer yandan kişinin tüm zorluklara rağmen hayata tutunma mücadelesi yavaş yavaş daha da görünür olur. Tüm o öykülere sızan başıboşlar, bir köşede pinekleyenler, aylaklar artık dünyaya başka başka açılardan bakmaya başlar. Toplum, aile, tabiat gibi birçok unsur, artık küçük insan için bir çatışma alanı olarak belirir. Tüm

o aylıklıklar artık başka başka anlamlara gelmektedir. Kendi arzularının peşinden gitmek isteyen insan, birtakım sorunlarla yüzleşmek zorunda olduğunun farkında, bilincindedir.

Lüzumsuz Adam'la başlayan yeni yolculuğunda yazar, birlikte hareket ettiği "ben anlatıcı"yla sürekli olarak bir yürüme, dolanma hali içerisinde. Kırklar, bahçeler, sahiller, tren istasyonları, caddeler onun için yürünmesi, hikâye aranması, göz atılması gereken uğrak noktalardır. Anlatıcı/yazar, orada gördüklerini, işittiklerini, haberdar olduklarını kayda geçirme düşüncesiyle hareket eder ve bu yeni öyküler, küçük insanın ne derece çetrefilli sorunlarla yüzleştiğini görünür kılar. Benzer şekilde duygu ve duygulanımlar da daha baskın bir şekilde ön plana çıkar. Anlatıcı, hikâyesine yer verdiği karakterlere büyük bir sevgi ve anlayışla yaklaşmaya çalışırken onlardan yana tavır almaktan da geri durmaz. *Havada Bulut, Havuz Baş, Son Kuşlar* gibi kitaplarda da bu anlayış devam eder ve zamanla Sait Faik öykücülüğünü belirleyen temel başlıklardan biri haline gelir.

Sait Faik Abasıyanık'ın en ayrıksı ve özel kitaplarından biri olan *Alemdağ'da Var Bir Yılan*, salt içerik olarak değil, aynı zamanda biçim olarak da yeni bir yolun habercisidir. Anlatıcı, bu yeni öykülerde sadece yaşanan bir olayı/hadiseyi dile getiren kişi konumunda değil, aynı zamanda okuru da metne dahil etmeye çalışan, metni bir performans alanına çeviren farklı bir değere sahiptir. Bu yeni anlatıcı profili ile hem geleneksel anlatı/hikâye kalıplarının ötesine geçilir hem de yazarın "ben"e yüklediği anlam farklılaşır. Absürd, sürrealist, ben-ötesi yeni değerler ön plana çıkar ve böylelikle *Semaver*'le başlayan silsile, giderek farklı bir yöne evrilmiş olur.

Öyküye paralel bir şekilde şiir, roman ve deneme gibi farklı yazınsal türlerle de yakından ilgilenmiş, verim vermiş bir yazar olarak Sait Faik Abasıyanık, benzer hassasiyetleri bu metinlerinde de göstermiştir. İnsan sevgisi, insanı anlamaya yönelik derinlikli bakış ve duygudaşlık, onun bütün bir yazınsal serüvenini içine alan en temel başlıklar olarak dikkat çeker. Bu bağlamda vefatından kısa bir süre önce şiirlerini bir araya getirdiği *Şimdi Sevişmek Vakti* de ilk roman denemesi *Medarı Maişet Motoru* da *Kayıp Aranıyor* da aynı elden çıktığını gösteren birçok göstergeye sahiptir.

Kendi burcunda bir yazar olarak Sait Faik Abasıyanık, modern Türk öykücülüğünün en önemli figürlerinden/simalarından biridir. Başta 50 kuşağı olmak üzere kendi dönemi ve sonrasında birçok yazarı, şair ve edebiyatçıyı derinden etkileyen Sait Faik, ardında bıraktığı külliyatla özel bir yazar olarak değerlendirilebilir. Bugüne kadar yazılanlar ve bugünden sonra yazılacaklar, bu özel ilginin, sevgi ve yaklaşımın ne derece haklı ve yerinde olduğunu daha da görünür kılacaktır. Asaf Hâlet Çelebi'nin *Küllük* dergisindeki yazısında (1 Eylül 1940) kullandığı ifadeyle, "Sait Faik kendi ismi içinde mahsur kalacaktır. Hele bizde son zamanlarda onun bazı *raté* taklitleri türemekle beraber muhakkak ne kendisinden evvel ve ne de sonra ona yakın kimse gelmedi." Ve gelmeyecektir.

Sait Faik Abasıyanık külliyatını yayına hazırlarken metinlerin farklı dönemlerde yapılan baskılarını karşılaştırarak hareket ettik ve yazarın üslubuna, kelime tercihlerine müdahale etmedik. Bugün için anlaşılması güç kelime ve ifadeleri, kimi terim ve özel kullanımları dipnotlarda açıkladık. Umarız bugünün okuru da Sait Faik Abasıyanık külliyatını büyük bir heyecan ve arzuyla okur.

Abdullah Ezik
Ekim 2024, İstanbul

1

Her zaman böyle bir şey aklına gelirdi. Isırıcı bir soğuk düşünürdü. Kulaklarıyla elleri acımaya başlamalıydı soğuktan. Rüzgâr, arada bir durur gibi olduğu zaman bir sıhhatli¹ sıcaklık sarmalıydı yüzünü. Nefes alamaz gibi olmalıydı. Sonra yine hangi yüksek dağların yarlarından aktığı bilinmeyen ovaya varınca alabildiğine yayılıp esen, her an nemini bırakan rüzgâr nihayet deniz kenarını bulduğu zaman suları üfüre üfüre, şişire şişire gelip onları bulmalıydı.

Soğukları sayılı; lodosları kış günü yaz günü gibi ılık günleri bol şehir, birdenbire bir Şimal² şehri görünüşü almalıydı. Ama kar yağmamalıydı. Karın soğuğu başka türlü bir soğuktur; nemli soğuk. Oysaki sıcağın nemlisi, soğüğün kuru su makbuldür. Nasıl bazı ilikleri üşüten sonbahar günlerinde –oraya gitmeden– musluklarından buram buram su ve buğu fışkıran bir eski Bizans hamamında, bir kurna başında, bir *hazza* gömülü sabun köpükleri içinde, biraz sonra çıkacağı sokağın çipil yağmurunu, ipek çoraplarının üstünden derisini bulup onu iliklerine kadar

1. Sağlıklı. (Y.N.)

2. Kuzey. (Y.N.)

üşütecek kara, gri İstanbul çamurunu bile çamursuz bir Avrupa şehrinde müsamahakâr¹ bir özleyişle hatırlamışsa kuru soğukları da öylece hatırlamış, arzulamıştı.

Hep kuru soğuklarının nadir görüldüğü şehirlerde yaşamıştı. Yalnız Alpler'de bir küçük Fransız şehrinin gecesini, bir de bir Ankara akşamını hatırlıyordu. Bir kış günüydü ama şıkır şıkır güneşli bir kış günüydü. Ankara'da. Zehir gibi acı bir rüzgâr, bütün gün yüzünü didiklemiş, durduğu zaman temiz ve kadın, sıcak ve kınalı bir Anadolu orospusu elleriyle, altınlar içinde, şalvarlar içinde, elde örülmüş kırmızı konçlu yün çoraplar, abalar, tezgâhta dokunmuş çullar içinde biraz ağırca insan kokulu bir kasaba kahpesi elleriyle her tarafını yoklamıştı. Güneşle, bu hünsa güneşle oynaşmaların en sürüp gidene yarım dakika bile sürmemiş, ısırıcı soğuk yeniden onu çimdiklemeyi sonra ağırtacak kadar sıkımayı ihmal etmemişti.

İş, gün batınca çatallaşmıştı. Bozkırların üstüne yangınlar, kınalar, rujlar, kırmızı kadın parmakları pembe çocuk tenleri serpererek altını, kehribarı bol; kanı, celladı bol bir güneş, kiremitleri altından kerpiç binaları ateşleyerek batmıştı. Batar batmaz da gündüz yine bir parça nemli şehrin buğusu uçmuş, kuru soğuk bastırırvermişti. Rüzgâr kesildiği halde bile dayanılmaz bir soğuk çıkmıştı. Kim bilir cıva sıfırın altında nerelere büzülmüştü. Ne olursa olsun, demiş, kadınlığına bakmadan, ayaküstü erkeklerin bira içtiği bir yerde iki kadeh konyak içmişti. Sonra ıssız bir lokantaya girip yemek yemiş, iki kadeh de orada içmişti. Lokantadan çıkar çıkmaz soğuk sanki boğazına atılmıştı. Böğrünün iki tarafından bir demir korsa gibi sıkılmıştı. Oteline kadar varamayacağını sanmıştı. Sonra yarı yolda ferahlamıştı, değişivermişti. Hiç bu kadar sıhhatli

1. Hoşgörülü. (Y.N.)

olduğunu bilmiyordu. Otelin kapısından dönmüş. Yenişehir'e doğru yürümek arzusuna kapılmıştı...

Bu akşam İstanbul'da ne diye o Ankara gecesini, o yalnız yürümekle, yemek içmekle, soğukla arkadaşlık ederek geçmeyen geceyi anıyordu? Bu anmanın hiçbir sebebi yoktu denemez. Kuru soğuktan başka bir sebep aramaya lüzum görmedi. Vapurun rüzgâr tutmayan dış kanepelerine oturmuşlardı ama rüzgâr yine onları, üst güverteyi yalayıp düşerken buluyordu. O akşam da Ankara'da bir rüzgârsız köşede nefes alabilmek, daralan göğsünü biraz ovalamak için durmuş, durduğu zaman da aklına bir adam gelmişti. Bu adam muayyen bir adam değildi. Lacivert, kırmızı çizgili tertemiz bir elbise giyerdi, diyememişti. Herhalde subay elbisesi de değildi giydiği; ne de yeni temizciden alınmış bir pardösü vardı sırtında... Kafasında bir kasket, ayaklarında, tık tık öten bir kundura da olabilir, diye düşünmüş müydü? Kendisi cıgara içmeyen, yanında cıgara içilince sinirlenen kadınlar gibi yaptı. Elleriyle birtakım hatıraları kovaladı. Yanında oturmuş aba elbiseli, çizmeli delikanlıya döndü:

"Cemal," dedi. "Yarın ne yapıyorsun?"

Konuştğu adamın esmer, bıyıksız ince ve sakin bir yüzü, ta saçlarına kadar kaldırdığı kasketinin altında dar bir alnı, incecik yüzüne adeta bol geliyor denebilecek bir yapısı vardı.

"Yarın mı?" dedi. "Adam, ne bileyim ne yapacağımı?"

"İriba¹ kalkmayacak mısın?"

"O başka... O iş... Elbet kalkacağız."

"Ben de onu soruyorum."

"İribdan sonrasını bilmiyorum."

"İstanbul'a incek misin?"

"İşi bilir."

1. İrip: Bir tür balık ağı. (Y.N.)

“İn. İn de bu vapurla dönelim yine. Olur mu?”

“İşi bilir dedik ya, kızım. Biz senin gibi saat onda kalkmıyoruz. Saat dördü buldu muydu kocakarı hepimizi uyandırır. Ortalık daha kapkaranlıktır. Bu akşam zati geç kaldık. On bire doğru köydeyiz. Bir lokma bir şey yiyince tumba. Tumba ama saat de on ikiyi bulmuş olur.”

“Yatar yatmaz uyur musun, Cemal?”

“Sen uyuyamaz mısın?”

“Ben mi? Uyuyamadığım çok olur.”

“Ben uyurum, dostum! Uyuyamazsam devrası gün ayakta duramam be! Sen çocuk mu oluyorsun?”

“Devrası gün de ne demek?”

“Bizim moruk ertesi güne devrası der de ondan dilim alışmış. Sen ne tuhaf kızsın be! Uyurum uyumam sana ne?”

“Amma da terbiyesizsin, biliyor musun, Cemal? Böyle mi konuşulur?”

“Bana sen değil miydin erkekçe konuşalım, erkek arkadaş gibi; ben öyle zampara numaralarından hoşlanmam, diyen?”

“Hadi öyle olsun. Ver şu elini, tokalaşalım.”

Cemal güldü. Elini uzattı. Tokalaştılar. Cemal bir türküye başladı.

Genç kız uzaktan geçen vapurun projektörünü kovaladı. Sonra o da Cemal’in Karacaoğlan türküsüne kattı. Rüzgâr üst güverteden su gibi aşağılara akıp onları buldu. Ellerini, kulaklarını sıkır, çeker gibi ağrıttı. Cemal ellerini hızlı hızlı birbirine sürttü.

“Vay anasını be,” dedi. “Bu tam dağda yolunu kaybetmiş çobanın ısınmak için ayı inine girdiği gece. Bu soğukta vapurun burasında oturmayı akıl edenin aklına turp sıkayım.”

“Sahi be Cemal,” dedi genç kız. “Eve giderken çarşıdan turp alayım zervavatçı kapamamışsa, bir turp salatası yapayım şöyle elimle.”

“İstemem, senin olsun. Kırmızı turp olursa yemem demem. Ama ötekini istemem.”

Ayının inine kaçırdığı köylü kızı gibi büzüldü, “Enayi,” dedi. “Eşek hoşaftan ne anlar.”

“Oh, ne âlâ! Küçükhanım Karagümrüklü Bitirim İsmail gibi konuşsun. Biz şöyle lise dörtten herhangi bir Turgay Bey gibi laf edelim; terbiyesiz olalım, iyi vallahi!”

“Sen ne bakıyorsun bana oğlum,” dedi genç kız. “Senin ağzına o biçim konuşmak yakışıyor ama haline yaraşmıyor. Ağır adamsın sen. Ağır olmalısın. Hem ben senin yanında öyle konuşuyorum. Başkalarının yanında böyle mi konuşuyorum?”

“Yok, doğrusu, başkalarının yanında radyo temsili gibi konuşuyorsun. Hiç diyecek yok doğrusu. Bazı kere de bana, hani film Türkçeleştirirler ya, dublaj mıdır nedir, öyle bir şey yapıyormuşsun gibime geliyor.”

“Dublaj değil, dublaj.”

“Her ne boksa...”

Cemal’in son cümlesi hoşuna gitmişti ama şakacıktan genç kız kaşlarını çattı:

“Cemal! Cemal!” dedi.

“Bana bak Ayşe Abla, uzun ediyorsun! Bırak bir defa da nasıl istersem öyle konuşayım, yahu!”

Genç kız cevap vermedi. Donmuş kulaklarını ovaladı. Gülümseyerek sustu. Yine projektörü ve bir dalganın beyazını uzun zaman görüyormuş gibi kovaladı. Yine erkek konuştu:

“Ne o?” dedi. “Ayşe Abla, yoksa kızdık mı?” Yine yapmacık bir halle:

“Bir defa benim adım Ayşe değil, sonra...”

“Sonrası malum.”

“Sen malum ne demektir biliyor musun Allah aşkına? Malummuş, malum neymiş bakalım?”

“Önce şu külhanbey ağızlarını bırak, diyecektin.

Çünkü ben (senin ağzından söylüyorum) diyecektin, Türkçeyi radyo ağzı gibi istersem konuşurum. Ama sen öyle konuşamazsın. Sesinin fotoğrafı iyi çıkmaz. (Geçen akşam öyle bir halt da karıştırmıştın ya, hani.) Sen (bana söylüyorsun) kahvede Balıkçı Kalafat'la nasıl konuşursan Mühendis Mimar Dağdiken Bey'le de öyle konuşursun, anladın mı? İşte söyleyeceğin malum buydu. Benim vereceğim karşılık da şu: Ben ikiyüzlü değilim, sultanım. Benim için Balıkçı Ahmet Kalafat neyse Mühendis Mimar, yahut Mimar Mühendis Bay Süha Dağdiken de odur. Malum da belli demektir.”

“Değildir.”

“Değil midir?”

“Kimin hesabına konuşuyorsun sen?”

“Yaşa be Ayşe Abla! Kimin hesabına konuşur insan? Sen kimin hesabına konuşuyorsun?”

“Önce ben sana sordum.”

“Ben... Ben... Ben...”

“Ben ben ben. Ben ne? Söylesene...”

“Yahu sen beni şaşırttın be! Sorunu anlamadım.”

“Dedin ki Balıkçı Kalafat da bir Mimar Dağdiken de...”

“E?”

“Şimdi söyle bana. Balıkçı Kalafat hesabına mı Dağdiken'le Kalafat birdir, yoksa Dağdiken hesabına mı?”

“Bu ne biçim lakırdı yahu? Biz malum belli demektir diyorduk...”

“Bırak şimdi sen belliyi. Soruma cevap ver.”

“Sen insanla alay mı ediyorsun be? Ben ne bilirim mimar beyin beynini, Kalafat'ın kafasının içini. Ben kendi hesabıma konuştum abla. Bana göre, dedim, duydudun mı?”

“Bırak şu abla lakırdısını be Cemal! Nevin de, olsun bitsin.”

“Peki, Nevin.”

“Oğlum Cemal. Balıkçı Kalafat’la Mimar Mühendis Dağdiken arasında kanun nazarında hiçbir fark yoktur, orası öyle. Ama bu, yalnız yargıcın karşısında böyle. Hayatta ikisini birbirinden ayırt edip konuşmazsan aç kalırsın. Para kimdeyse düdük ondadır.”

“O başka lakerda! Bana vız gelir. Balık tutarsam balıkhaneye götürürüm. Kimseye beyefendimiz, evet efendimiz demem. Kalafat’a gelince...”

“Kalafat diye birisi var mı hiç Cemal?”

“Olmalı ki söylüyoruz.”

“O da doğru ya, öyle birisi var olmalı ki dilinde yer etsin. Hem sende muhayyele namına dirhemi yoktur.”

“Biz balıkçıyız, arabacı değiliz kızım. Paşa babaninki gibi atımız yok ki yelesi olsun.”

“Bırak şu tuluat¹ ağızlarını...”

“Yalan söyleme, bayılırsın a... Ama ufak yollu biz de taş mektep gördük. Olmazsa sorduk soruşturduk. Muhyayenin² ne olduğunu lügate³ bakmadan bulduk. Muhyayele demek uydurma gücü demekmiş.”

“Yaşa be Cemal.”

“Nerede kalmıştık?”

“Ben çoktan unuttum nerede kaldığımızı...”

“Pekâlâ, öyleyse burada keselim bu konuyu Nevin Abla! Çünkü sen dönüp dolaşıp benim cahiliyetimi meydana çıkaracaksın. Ben dönüp dolaşıp öteki meseleye geleceğim. Sen bana: ‘Evet, ben de seni seviyorum Cemal. Seninle beraber olduğum gün, gün uzasın istiyorum; hiç canım sıkılmıyor. Balıkçı olman, kayıkçı olman arayıp da bulamadığım şey. İstersen serseri ol, bana yetersin,’ diyeceksin. Ama kazın ayağı öyle değil.”

1. Doğaçlama. Oyuncuların sahnede metne bağlı kalmadan oynaması. (Y.N.)

2. Hayal gücü. (Y.N.)

3. Sözlük. (Y.N.)

**Yine çarşamba, yine perşembe, işte cuma!
Cumartesi... Hele bu ertesiler yok mu
ertesiler? Bu ertesiler, o kendilerini bir şey
sanan insanlara benzerler. Sanki devam
ediyorlar. Sanki bir bayramı, bir oh deyişi,
bir sevişmeyi, bir sulhu, bir özgürlüğü, bir
oyunu, bir aşkı, bir kardeşliği, bir dudak
dudağa, bir anlaşmayı devam ettiriyorlar,
yalancılar! Pazartesi! Yürü geç git!
Lalettayin bir mart gününün lalettayin
bir pazartesisi!**

“Yalansız, içten ve özgür” bir dünya
hayalinin konu edinildiği *Kayıp
Aranıyor*, eski konsoloslardan Vildan
Bey’in kızı Nevin ile balıkçı Cemal’in
hikâyesine odaklanır. Sait Faik
Abasıyanık edebiyatının bir başka
yüzünü temsil eden roman,
dönemin ruhunu, insan
yaşamındaki ikilemleri ve
yazarın insan sevgisini farklı
açılardan ön plana çıkarır.

Sait Faik Abasıyanık,
edebiyatımızın en özgün ve
ayrık seslerinden...

#insanmanzaraları #küçükinsan #şehir #bilinçdışı #içdünya #çağrışım

